

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

8 § Selvilläolo

Ehdotus on, että jokaisen on oltava riittävällä tavalla selvillä toimintansa vaikutuksista mm. luonnon monimuotoisuudelle sekä toimintatavoista, joilla haitallisia vaikutuksia voidaan välttää ja vähentää. Perustelujen mukaan pykälä vaikuttaisi esim. luonnonsuojelulain yleisten kieltojen kautta, mutta yleistä ympäristötiedon tuottamisen velvollisuutta se ei toimijoille asettaisi. On kuitenkin epäselvää, miten pykälä käytännössä vaikuttaisi.

Tämä vaikeuttaa hyvin suuresti käytännön toimintaa ja luo ylimääräistä painetta etenkin kenttätöitä tekeväälle henkilöstölle.

Asiat ovat tulkinnanvaraisia (mitä on ”riittävällä tavalla”, mitä on todelliset vaikutukset monimuotoisuudelle esim. taimikonhoidossa...), selkeitä rajoituksia ei ole määritetty, päätökset kuitenkin pitää pystyä tekemään kertakäynnillä maastossa, tietojärjestelmät eivät tue tätä (eivät mitkään julkiset tietovarannot, eivätkä metsätoimijoiden omat)

Luontoarvot joudutaan joka tapauksessa ottamaan huomioon kaikessa toiminnassa, mutta tälle tasolle vietyä selvittämisen kustannukset nousevat täysin kohtuuttomiksi ja vaarantavat kannattavan metsätalouden harjoittamisen ja palveluntarjoajien mahdollisuuden tarjota palvelujaan järkevästi hinnoiteltuna sekä ilman ylimääräistä riskiä tahattomasta lain rikkomisesta. Kuten jo edellä, mitkään tietojärjestelmät ja olemassa oleva julkinen ja saatavilla oleva tieto ei tue tätä riittävällä tavalla.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

-

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

-

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

-

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

-

7 luku Luontotyyppien suojelu

66 § Uhanalaisen luontotyyppin ja lajin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessään

Luontoarvot otetaan maa- ja metsätaloudessa huomioon jo nyt oma-aloitteisesti. Metsätalouden toimia ohjataan lainsäädännön lisäksi mm. metsäsertifioinnin sekä toimijoiden omien ohjeistusten myötä. Lisäksi monet maanomistajista ovat nykyään hyvin ympäristö- ja luontotietoisia ja ohjaavat päätöksentekijän roolissa toimintaa.

Jos luontoarvoilla aletaan spekuloidaan kaavoitusvaiheessa vielä nykyistäkin enemmän, johtaa se helposti tilanteeseen, jossa vaarannetaan näiden spekulatiivisten luontoarvojen osalta normaalin metsätalouden harjoittaminen tarpeettoman laajoilla alueilla ja asetetaan maanomistajat kohtuuttomaan ja epätasapuoliseen asemaan. Kaavoitus ei tässäkään yhteydessä saa muuttua yhtään nykyistä enempää luonnonsuojelun välineeksi.

67 § Suojellun luontotyyppin rajauspäätös ja 68 § tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskielto

Viranomaisen jättäessä luontotyyppin rajauspäätöksen tekemättä (ehdotusta perustellaan rajauspäätösten kalliilla kustannuksilla) itse asiassa siirretään ainoastaan kustannukset maanomistajien viime kädessä kannettaviksi, koska maanomistaja/toimija joutuu joka tapauksessa tuon rajauksen tekemään. Tämä on omiaan aiheuttamaan merkittäviä lisäkustannuksia sekä epävarmuutta toimintaan. Ei voida hyväksyä tältäkään osin.

Nykyinen menettely on selkeä. Listalla olevat suojeltavat luontotyypit on tarkasti määritelty ja suojelun voimaantulo edellyttää viranomaisen päätöstä. Nämä lähtökohdat on ehdottomasti säilytettävä.

Merkittäviä omaisuusvaikutuksia ei voida tehdä ilman asianmukaista viranomaisen päätöstä. Selkeän päätöksen tekeminen on muutoinkin maanomistajan kannalta erittäin tärkeää: epätietoisuus vähenee ja päätöksestä voi valittaa. Luontotyyppien tarkka määrittely on välttämätöntä, jotta suojelu kohdentuu tehokkaasti arvokkaisiin kohteisiin ja lainsoveltaminen on yhdenvertaista. Vapaaehtoisuuteen perustuvat METSO- ja Helmi-ohjelmat ovat erinomainen, toimiva ja laajalti hyväksytty työkalu suojelun toteuttamiseen. Näiden jatko on turvattava.

8 luku Eliölajien suojelu

76 § Uhanalaisen luontotyyppin ja lajin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä

Ehdotus on, että tietyt luontotyypit määriteltäisiin uhanalaisiksi. Lajien osalta näin on jo tähänkin asti ollut. Viranomaisen tulisi ottaa uhanalaiset luontotyypit ja lajit huomioon päätöksiä tehdessään. Perusteluissa on mainittu luontoarvojen parempi huomiointi esim. kaavoituksessa. Vaikuttaa siltä, että ehdotuksen myötä paine ohjata esim. metsien käyttöä kaavoituksella voisi lisääntyä.

Luontoarvot otetaan maa- ja metsätaloudessa huomioon jo nyt oma-aloitteisesti. Metsätalouden toimia ohjataan lainsäädännön lisäksi mm. metsäsertifiointin sekä toimijoiden omien ohjeistusten myötä. Lisäksi monet maanomistajista ovat nykyään hyvin ympäristö- ja luontotietoisia ja ohjaavat päätöksentekijän roolissa toimintaa. Jos luontoarvoilla aletaan spekuloidaan kaavoitusvaiheessa vielä nykyistäkin enemmän, johtaa se helposti tilanteeseen, jossa vaarannetaan näiden spekulatiivisten luontoarvojen osalta normaalin metsätalouden harjoittaminen tarpeettoman laajoilla alueilla ja asetetaan maanomistajat kohtuuttomaan ja epätasapuoliseen asemaan. Kaavoitus ei tässäkään yhteydessä saa muuttua yhtään nykyistä enempää luonnonsuojelun välineeksi.

9 luku Vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaaion toteuttaminen

-

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

Vesilain luontotyyppisuojelua koskevat ehdotukset

Ehdotus on, että vesilain suojeltujen luontotyyppien listalle lisättäisiin mm. lähteiköt, kalkkilammet ja muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevat purot. Kuten nykyäänkin, suojelu perustuisi suoraan lakiin. Viranomainen ei siis tekisi rajauspäätöstä. Perusteluista huolimatta epäselvyyttä on mm. siitä, voisiko pykälä jatkossa rajoittaa toimintaa myös esim. puroa rajoittavassa metsässä, vaikka kyseinen kohde ei olisikaan metsälain erityisen tärkeä elinympäristö. Myös suojelun piiriin kuuluvien kohteiden tunnistamiseen ja edustavuuden arviointiin (onko luonnontilainen tai sen kaltainen) liittyvät haasteet saattaisivat ehdotuksen myötä lisääntyä. Vesilain luontotyyppisuojelelun aiheuttamasta haitasta ei voi saada korvausta.

Vesilain soveltajat pyrkivät jo nyt vahvasti ylittämään vesilain rajat luontotyyppien suojelussa. Pyritään vaikuttamaan vesilakikohteeseen rajautuvan metsän käsittelyyn, vaikka vesilain mukaisen suojelun pitäisi koskea vain itse vesimuodostumaa. Vastaavanlaista tulkinnanvaraista ja epämääräistä lainsäädäntöä ei saa luoda enää yhtään lisää. Lakiin perustuva suojelu pitäisi aina olla maanomistajalle korvattavaa. Nyt näin ei vesilain osalta ole ja tämä johtaa kohtuuttomuuksiin ja epätasa-arvoon maanomistajien osalta. Omaisuudella ei ole perustuslain suomaa turvaa tältä osin.

Lähteiköiden ja erilaisten tihkupintojen tunnistaminen tai luonnontilaisuuden arviointi ovat käytännössä mahdottomia hyvin monissa tapauksissa talvella ja osin myös kuivan kauden aikaan kesällä. Tämä puolestaan asettaa kohtuuttomia vaatimuksia käytännön töitä ja suunnittelua toteuttaville henkilöille ja maanomistajille. Lain noudattaminen on tuolta osin välillä mahdotonta, kun kohteita ei yksinkertaisesti pystytä tunnistamaan. Tämä johtaa myös helposti tulkintaerimielisyyksiin tai/ja liialliseen varovaisuuteen kohteiden rajauksissa ja täten tarpeettomiin taloudellisiin menetyksiin..

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Lainsäädännön pitää olla selkeää ja helposti ymmärrettävää eli sen pitää toimia käytännössä; ei saa jäädä epätietoisuutta siitä, mitä saa ja ei saa tehdä ja lainsäädännön vaikutukset pitää arvioida kattavasti etukäteen

Omaisuuksensuoja on turvattava: luonnonsuojelusta aiheutuvasta haitasta tulee saada täysi korvaus, viranomaismenettelyjen on oltava maanomistajan kannalta selkeitä, maanomistajia on kuultava ja näkemykset on huomioitava luonnonsuojeluun liittyvissä asioissa

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

-

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

-

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

-

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidätkö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

-

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

- Luonnonsuojelun hyväksyttävyyys on tärkeää ja sitä voidaan edistää mm. asettamalla vapaaehtoisuuteen perustuvat toimintamallit etusijalle. Ei saa unohtaa, että lainsäädäntö on vain yksi osa kokonaisuutta, paljon tehdään myös vapaaehtoisesti (mm. METSO, Helmi, metsäsertifiointi, hyvät maa- ja metsätalouden käytännöt, vapaaehtoinen metsien luonnonhoito) Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on tärkeää ja maanomistajat ovat siihen laajasti sitoutuneet; Asioissa päästään paljon paremmin ja kivuttomammin eteenpäin kannustavilla ja vapaaehtoisuuteen perustuvilla ratkaisuilla!

- Lainsäädännön pitää olla selkeää ja helposti ymmärrettävää eli sen pitää toimia käytännössä; ei saa jäädä epätietoisuutta siitä, mitä saa ja ei saa tehdä
- Lainsäädännön vaikutukset pitää arvioida kattavasti etukäteen
- Omaisuudensuoja on turvattava: luonnonsuojelusta aiheutuvasta haitasta tulee saada täysi korvaus, viranomaismenettelyjen on oltava maanomistajan kannalta selkeitä, maanomistajia on kuultava ja näkemykset on huomioitava luonnonsuojeluun liittyvissä asioissa
- Jos luonnonsuojelua halutaan edistää toimivalla tavalla, siihen on varattava riittävät resurssit; kustannus ei voi jäädä maanomistajalle
- Ajantasainen ja luotettava luontotieto on tärkeää, jotta asioita voidaan huomioida jo suunnitteluvaiheessa

Välimäki Harri
Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala